

ענינים פאר ענינים

Adres redakcji i administracji Radom, Żeromskiego 5 8 września 1933 r. ראדאם פרייטאג פ' תבא י"ז אלול תרצ"ג

איז היינטיגע זומער: וו. זשאכאעניסקי, הרב מאיר בערלין, מאיר גראסמאן, סענאטאר דר. רינגל, הרב נוראק, די"ר י. שווארצבארג, די"ר עמיל שמאדאק

וועגען דעם אויסגאנג פון ציוניסטישען באנגרעם און וועגען ארלאזאר-און-מארג

דער שענדליכער אבמאך

פון ציוניסטישן מיט היטלער'ן ווערט אטאקירט אויף זעו יוד. וועלט-קאנפערענץ רעדעס פון פרעזעס מאזער, דעפ. ווישליצקי, חיים ראסנער

אבמאך, בערייכערט נישט די דייטשע ווייטשאפט. דר. גראסמאן זאגט זיך האבענען גאנץ נעם שידען ארום געגען דעם א. ג. ארגאניזאציע. אב-מאך און פערמאניבלע דעם האבנען אבמאך מיט די ערשטע וועלטער. זשענעווע, 7 (י"א). די דעלעגאטען פון פוילען שפילען א זעהר בעדייטענדע ראלע אין די בערלינער וועלטער פון דער יודישער וועלט. קאנפערענץ.

און דער א. ג. היינטיגער קאמיוניע, וועלכע בעהאנדעלט די פראגע פון די דייטשע יודען בע-מיליגען זיך פאנאנערע מיטגלידער פון דער פא-ליטישער דעלעגאציע. הפאל שערענשאווסקי, הרב גאסלוב, דער. שווארצבארג און דעפ. האזמאריין.

אין דער קאמיוניע פאר'ן יודישען וועלט-קאנ-פערענץ בעמיליגען זיך די פוילישע דעלעגאטען דר. י. גאסלוב און ח' סטראסאוו.

זשענעווע, 7 (י"א). ווי י"א ווערט גע-נוואנדל בימיהען זיך געוויסען דייטשען, וואס זענען אויספירט דורך אימפאליענישע פאקטאריען, צו ווירקען אויף די דעלעגאטען, אז די וועלט. קאנ-פערענץ זאל אפיציעל נישט פראקלאמירען קיין אנטוי. דייטשען באקומט.

אין חשם ביטט און אין דער פאליטישער קאמיוניע פון דער יודישער וועלט. קאנפערענץ ארויסגעבערען דער דייטשער אויבער. האבניקער הויפט א האנגע דעם, וואס די פוילישע דעלעגאציע מרעם ארויס ענטשערען און געאייגנט פאר דער אנטוי. דייטשער באקומט. רעזאליציע.

לויט נעשן היטלער'ס ווישען דייטשלאנד פערענ-דיגט דעפ. ראזמאריין — וועט די קאנפערענץ נישט האבען קיין שום ממשות.

הר. מאסינאן (א"י) בערווערט, וואס די קאנפערענץ פאר'נען אין אויסגענומען נעווארען פאר אנטוי. ציוניסטישע ארויסגעבערען דער רעדער בעטאגט, אז אין א"י ווערט דער אנטוי דייטשער באקומט דורכגעפירט בעסער ווי אין אנדערע לענדער. הר. מאסינאן און פרויקוליק, זענען די אבמאך. מ'וועט דאך אבער נעמען אין אבמאך, א דער 3-מיליאן. אבמאך שטעלט מיט זיך פאר א נעוויסע פארם פון א הייליג. אקציע פאר די דייטשען יודען און דערביי דער דער ענין זעהר דעליקאט בעהאנדעלט ווערען.

מיט א נרויסער דערע מרעם האן ארויס הרב נחום גראסמאן, וועלכער אקצענטירט מיט דער טאנצער ענטשעלעכעניס, אז די ציוניסטישע ווע-לען אין קיין שום אנטשעלעכעניס נישט ערלויבען צו פערמאנענען די קאנפערענץ אין א פארט פאר אנטוי. ציוניסטישע ארויסגעבערען און וועלען נישט ערלויבען אנטשעלעכעניס וועלכע עס אין פרא-פערענץ געגען דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

די ציוניסטישע ארגאניזאציע, ערקלערט הרב נאלינסקי, האט גארנישט צו טאן מיט דעם קאנפ-פערענץ. האנדעלס. אבמאך בונדען די א"י. ארגאניזאציע, וועלען וועלכען עס האט פערמאנענעלט די ארגאניזאציע. ענטשעלעכעניס, דער דער-טער נער זאגט זיך ענטשערען ארויס געגען דעם האנ-טען אבמאך, האבענען ביטאגט הרב גראסמאן דעם הייליג. אבמאך פון א. ג. 3-מיליאן-אבמאך, וואס הארט בעהאנדעל ווערען אלס בערעכטיגט און דערלאזבאר אין די געשעפענע בעדינגונגען. מען מוז געדאנקען, אז די יודען אין דייטשלאנד גע-נען זיך אין דער לאגע פון טרינס. געפאנענע וועלכע מען מוז זיך בעמיהען אויסצוליווען. מען דארף אויך נעמען אין אבמאך, אז דער

אקציע. דער רעדער דערמאנט, אז די אבמאך-מער קאנפערענץ, אויף וועלכער עס זענען געווען פערמאנענען בעדייטענדע יודישע קירשע-שפוטען, האט זיך ענטשערען ארויסגעגעבן פאר'ן באקומט. דעפ. ווישליצקי בערייכערט אויך וועגען א קאנפערענץ פון יודישע סתרים-עקספערטען, וואס אין לעצטעס בעטאגט דעם רעדער צו פראקלאמירען געגען די אבמאך מיט דייטשלאנד און פאר'נען די פראקלאמירונג פון אנטוי-דייטשען פאקטאריען. האט ווארט בעקומט האן הרב נוראק (ריגע), וועלכער ווייזט און אז דער היטלער'ס און א נע-שיכליכע ערשיינג, וואס צווינגט די יודען צו אנטשעלעכעניס און וועלכע האט דורכגעפירט די פראקלאמירונג און דורכגעפירט פון אנטוי-דייטשען באקומט אין פאר די יודען א נעווערטיקייט פון אנטשעלעכעניס און אויסערליך-פאליטישע מעסעס.

דער רעדער זאגט זיך ארויס געגען דעם אב-מאך מיט דייטשלאנד. הרב גראסמאן האנדעלט אבער די רעדער, וואס ווילען דערפון שלאגען א פאליס-שען קאמיוניע. די יודען מוזען זיין אויסגעהאלטען אין זייער קאמף געגען היטלער'ס מיר קענען קיי-נעם נישט צווינגען, מען זאל אונז לויב האבען — האט פערמאנענען הרב נוראק — מיר מוזען אבער צווינגען און פארדיגען, אז מען זאל אונז אנטוי-אבמאך א נרויסער רעדע, וועלכע מאכט א מיפען איי-נעם חרוק האלט דעפ. הרב ראזמאריין. דער רעדער ע-קלערט אויך, אז די אבמאך מיט דייטשלאנד ווירקען דעוואנאנצירט אויף דער אנטוי-דייטשען פוילישער יודישער אקציע. דער באקומט געגען דייטשלאנד אין אויסגעבערען פאנאנעניש און האט ארומגעגעבן די ברייטשע יודישע מאסעס. די אבמאך בעלדיגען דעם יודישען כבוד. דער נעשעלעכער אויסגאנג-אבמאך מיט דייטשלאנד אין קאנפערענץ פאר'ן יודישען פרעסע-מיש-קאן א קלארער און ענטשעלעכער באקומט-רעדע.

זשענעווע (י"א) די היינטיגע מארגען-זיי-צונג פון דער אנטשעלעכער יודישער קאנפערענץ האט זיך פערמאנענעלט אין א נרויסער פראקטעס-דעמאסע נעשען די אבמאך מיט דייטשלאנד, דייטשען אין אויך נעקומען צו שארפע ארויסדע-מען געגען דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

א רייה רעדער האבען שארף קריטיקירט די פאנאנען פון די ציוניסטישע פערענליכקייטען, וועלכע האבען זיך בעמיליגען אין שליסען די אב-מאך און נעשעלעכעניס, און די דאזיגע אבמאך זאלען דורכאויס אנטווערען.

די ציוניסטישען מיט הרב נחום גראסמאן בראש האבען זיך ענטשעלעכעניס דעם פארב צו פערמאנענען די קאנפערענץ אלס פארט פאר אנט-טוי-דייטשען ארויסגעבערען.

מיט א שארפער רעדע געגען די אבמאך מיט דייטשלאנד אין ארויסגעבערען דער פרעסע פון דער ווארשאווער קהלה ח' מאזער ח' מאזער בעמאך, אז די אבמאך ווערט מיט געענע און פערמאנענע אבמאך פאר'נען דער יודישער ענטשעלעכעניס און זענען א שאנדעל פאר די יעניגע ציוניסטישע פערענליכקייטען, וועלכע האבען זיך בעמיליגען אין זייער אבמאך. די האנטיגע אבמאך מען מוזען אנטשעלעכעניס פערמאנענען ווערען. דער קאנפערענץ און אנטשעלעכעניס אנטווערען. צום סוף האט פרעזעס מאזער פאנאנעלענען פון דער טריבונע דעם פולען מעקסט פון דער רע-זאליציע פון דער ווארשאווער יודישער קהלה ווע-לכע דעם ענין.

האנדעלס האט גענומען דעם ווארט די חיים וואסבער, וועלכער האט אין א האלבע-שעה, דינער שארפער רעדע נעשעלעכעניס, אז די קאנפערענץ זאל אפיציעל פראקלאמירען דעם אנטוי-דייטשען באקומט און זיך ארויסגעגען ענטשערען פאר אנטווערען די א"י אבמאך מיט דייטשלאנד.

מען פאר נישט איינשען אויף קיין שום קאנפ-פראקטעס אין קאמף געגען היטלער'ס — האט אויסגעבערען הרב ראסנער — אויך אין פוילען קימט אויס בעהאנדעל פיל יודישע האנדעלס-פראקטעס-דער פון דייטשע פירמען שפארק צו לידען צוליב דעם אנטוי-דייטשען באקומט, אבער יעדער קאמף, יעדע סלאחמה, אין פארמאנען מיט קרבנות און ליי-דען. האט דאך אין קיין פאל נישט זיין קיין אב-מאך.

צום סוף האט הרב ראסנער פאנאנעלענען די רע-זאליציע פון צענטראלען יודישען קאמף-דעקלע-פערמאנען אין פוילען, און פון דער פראקטעס-שער גרופע וואס זאגען זיך ארויס דורכאויס פאר פראקלאמירען אפיציעלען באקומט פון די דיי-טשע אויסגעבערען און נעשען פירמען וועלכע עס אין פערמאנענען מיט דער דייטשער רעני-הענע.

היטלער'ס ווען אין דאנציג דערשיסען א פאלאק דאנציגער פאליציי-פרעז. דריקט אויס בערויערן דעם פוילישען גענעראל-קאמיסאר דאנציג (פאט).

דינען דער-הרגעט אויפ'ן ארט. דאנציג (פאט). דער פאליציי-פראקטעס האט בעזוכט דעם פערטערער פון פוילישען גענעראל-קאמיסאר און אויסגעדיקט בערויערן צוליב פארפאל מיט ווערדיגען.

לער'ס ווישען באקומען. ווען דער פאליציי-אויס-זאנע אין אנט איז צווישען פאלאק ווארדין און די היטלער'ס ארויסגעבראכען א סכסוך. ווארדין האט געדאך די היטלער'ס מיט א מעסער. א היטלער'ס האט דען אויסגעשען און וואר-

דאס דאנציגער פאליציי-פרעזידענט מעלדעט: צוויי פאלאקען טאמאש זע-לינסקי און האמינס ווארדין זענען ארעסטירט געווארען פון א פאליציי-אנט, וועלכער האט געד-פען צו הילף אייניגע מיטגלידער פון דער היט-

דעם ווישליצקי (פראנצויזיש) ווייזט און אז די פראגע פון די אבמאך מיט דייטשלאנד שפעלט מיט זיך פאר א יודישע וועלט-פראגע, אלס בערוי-ענע דינען שרין דער פאקט, וואס וועגען דעם ענין האט אפיציעל דעקלערט דר. ארטור רופין אויף דעם ציוניסטישען קאנפערענץ, וואס אין האך א דעפ-זענען פאנאנען יודישע וועלט-קירשע-שפוטען. עס איז אויך בעמערקענערט, אז ווען א פיל פון די היטלער'ס אבמאך האט געוואלט פראקטעסירען גע-נען די אבמאך האט מען דערצו נישט דערלאזט. דעפ. ווישליצקי שפרייכט אונטער, אז די אב-מאך מיט דייטשלאנד ברעכען פאקטעס דעם אנט-טוי-דייטשען באקומט און שפעלט מיט זיך פאר א שרייענדיגע אונטערשענען פון שפארמאנען פון דער יודישער אנטוי-דייטשען וועלט-

געשאפען א בירגערליכען קאמיטעט פאר דער „נאציאנאלער הלואה“

דער יודישער פארשטעהער אין קאמיטעט דער סענאט-מאראלעק, ראטשעקוויטש, האט געשאפען א לעגענדע דערע וועגען דער בע-דייטונג פון דער ניווער האחה, וועלכע וועט פא-דעשן נעוויסע קרבנות פון דער בעשעלעכענען.

צווישען די פראנענען, וואס האבען געמאלדען זייער צופרום צום קאמיטעט, געפינען זיך: די קארדינאלען האנדען אין קאנפערענץ, סיי-מאראשא-לעק, שווייטשעק, נעשעלען קאנסעקוואס און ריזש-שמינלי, די נעווער פרעמיערען בארמעל און נאבסקי, פרוי פון מארשאל פילסורסקי, פרעזעס פון יודישען קאנפערענץ, דעפ. הר. יחזעק סחאן. נאכ'ן אויסוועשען דעם פריעוירט פון ע-

מיטעט אין די פראנענען פון מאראלעק ראטשע-קוויטש — פרויען, געווען פראנצויזיש-מאראש-קוויטש און פילסורסקי און אינגאנצן מארשעווסקי — וויצע פראנענען, האט דער פראנצויזיש-מאראש-קוויטש ווערען וועגען דער בעדייטונג פון דער הלואה. דער ציל פון דער הלואה איז צו דעקען דעם ברוישעם. דעפיציט, וואס איז ענטשעלעכען צוליב דער שווערער ווייטשאפטליכער לאגע. דער דעפיציט ווערט אבער אלענער, די הכנסות פון דער מלוכה-קאסע אין אויגוסט ד. י. זענען געווען טרעסער, ווי אין וועלטער חודש פון פראנצויזישע יאָר.

וואס ערקלערען ציוניסטישע פיהרער ווענען דער לאגע נאך דעם 18טן מען ציוני. האנגרעם שארפער ארויסטריט פון וו. זשאבאטינסקי

Woda, światło i słońce
lecz do tego konieczne
KREM i OLEJEK NIVEA
Zapewnia to zdrową i oporną w słońcu cerę.
Polski produkt fabryki PEBECO Sp. Akc. w Poznaniu

איבערפאלמישע געזעלענעווייזע, איבער א נייע נעבען אונזער פאר פארמי-מחלוקת'ן און פאראם סירען דעם סדרה'דיגן. דער קאנגרעס האט זיך ארויסגעמישט און א שווערע דעקלעראציע געגעבן אין האט דער בערלינער נישט ערלויבט סיפאר אויפצולוקלענען דעם ענין.

ערהערונג פון דר. עמיל שמאראק

די עסקנות'דיגע שטיצע זי אויף א קאנפערענץ פאר דעם ארבייטער, פארטיי און פון דער גרופע פון די אלגעמיינע ציוניסטן. די רא-דיקאלע האבען נישט קיינעם, ווייל זייערע פער-מחשבות פערזאנלעך נישט זיין וואהל דער שמאראק קייט פון זיין ריכטונג.

מען הארט אבזאורטען, צי די ארבייטער-פארטיי וועט האבען די נויטיגע פארזיכטיגקייט און פערשטענדליכקייט אין א"י וועט די לייטונג בע-זעטען אויסשליסליך פון פארשטענדער פון דער וואוינער פארטיי, וועלכע האבען די אויפטאכע צו זיכערען פאר זיך די סימפאטיעס פון אלע שייכ טען פון יישוב.

ערהערונג פון מאיר גראסמאן

דער 18טער ציוניסטישער קאנגרעס און דער קאנגרעס פון ענטוויקעלען און נישט-עמפילען האבען זיין פערזאנלעך און ארבייטער-פארטיי-פארטיי און איהרע מיטגלידער - האט געזאגט און א רעזאלייציע געגעבן זייסט: זי האט זיך ארויס-געשטעלט געגען יעדען שניי אדער היקארט. עס איז איהר געגאנגען הויפטזעכליך וועגען דער דע-קלארירונג פון איהרע אייגענע פאזיציעס און ווע-גען דער אויסגאנג פון צופעליגען וואהל - ער-פאל.

אויסן פונקט פון דייטשלאנד האט די אר-בייטער - פארטיי, צוזאמען מיט די האדיקאלען און דער גרופע "א" פון די אלע ציוניסטן, גע-האטערעלט געגען דעם ארויסגעפיהלען און גע-מירטען זי פון די יודישע פארטיי - מאסען. די יודישע ביטע פליסטען פון א"י האבען, אויס ענג-הארציגקייט און קורצזיכטיגקייט געבראכען פון איין זייט דעם פראגמט פון 2טען אינטערנאצי-נאל און פון דער צווייטער - דעם וודישען פראגמט געגען היטלער-דייטשלאנד.

די נייע עסקנות'דיגע און גרויס אין צאהל, ריכטיגער איהר צאהל שפעט און א פערקעהר-טען פעהעלטיג צו איהר קאנפליקט און בעדיי-טונג. מיר וועלען זי בעקעמפען, נישט ווייל זי און לויבס - אריבער, נאך צוליב איהר פראגראם, וואס איז געקומען צום אויסברעך אין די דורכ'ן קאנגרעס אונגענומענע דעקלארציעס. מיר וועלען איבערוואכען איהר געזעצקייט און גלייכצייטיג אכטונג געבען, אז מיר זאלען שאפען טיע אייגע-נע פאזיציעס אין גלות און אין א"י, אויף אזא אופן, אז עס זאל זיך מעהר נישט איבערהאל-דעם דאס בילד, וועלכען דער 18טער ציוניסטישער קאנגרעס האט אנגעבאטען.

דאס ווארט, זייד" איז א בעלידיגונג

צום געגען פערזאנלעך פארזיכטיגן דעראקסאר פונ'ס האבען בלעמעל, לייטשכאפט, פאר בעלידיגונג דעם יודישען סוחר געשעלסקי. האט נשדוים האט לייטשכאפט'ן אויך פערמישט אויף 2 וואכען. די מאסען ווען ערקלערט דאס נשדוים, אז דער אגע-קלאמער בעקומט א שמראק פאר אונזערע דעם יודישען סוחר, "זייד". דאס געריכט האלט, אז דאס גערישען וועמען, "זייד", עמליכע מאל נאכ-אנאך און א בעלידיגונג.

מיר, נאך אזא שרייענדיגען טימעל, וועט איהרע מאטעריאלען הצלמין אפגען פאר דער פאליציי. מיר האבען נישט מורא פאר קיין אויספארשונג, ווייל מיר זענען איבערצייגט, אז עס איז קיינמאל נישט געווען און קען עקזיסטירט אויך איצט נישט קיין "מעחאריסטישע" גרופע אין ישוב. אבער קיין אנטשענדיגער יוד האט נישט ליב צו שמועסען מיט פאליציי - אינפארמאטארען, אלץ אויסט צו זיי זענען עס בכיוון אעלכע אדער נישט בכיוון. דער האויזער קאמיוע - פאלן וועט אויסגעהן אין שאנד, פונקט ווי ער איז געבוירען געווארען אין שאנד. און דער וויקליכער אמת וועט ארויסקא-מען אהן יעדע אויספארשונג - קאמיוע - חזר אמת, אז די בלבול - בעשולד'דיג און א"י געגען מענשען, וואס זענען אזוי אהן ארויפגע-לאנגשארדיג, איז נישט מעהר ווי בלוז א קריגע-געבראט פון אפיציעלער שפישט, און פארטיי-א-שער פערשונג. מיר ציהען מיט די אפסקען און עקצען ווייטער אונזער וועק.

ערהערונג פון דר. מ. רינגעל פארזיצער פון דער פאליטישער קאמיטע

"און דאך בעוועגט זי זיך" - געמילד דער ציוניסט. בלוז פאר אן אויבערפאלעליכען אפגעריי-כער איז וויכטיג, צי א קאנגרעס גיט טעכטיש אדער עסטעטיש א מעהר צו וועלכער עספאטיש בילד.

אין פרט פון דרום אין דרויסען האט דער 18טער קאנגרעס, אין געגענזאץ צו די פיהרער-דיגע, געהאט צו לייזען פון נישט וועלכער ווי צוויי יונגערע קאמפאניאנעס: דער נאך אזוי פרישער ארלאקאראון - מארד מיט זיינע טראגישע איבער - ציוניסטישע אויסווארונגען און פון דער צווייטער זייט - די מוחאדירעק לאגע פון די יו-דען אין דייטשלאנד מיט איהרע קאמפליקאציעס. ביידע האבען ווי א שווערע משה נעלאפעטע אויפן קאנגרעס.

קרישט ווען מען בעדייטטיגט די דאזיגע אינשטענדען, מוז מען זאגען, אז פראגמט אלע בעשולד'דיגע, האט דער קאנגרעס א לערך נאך-אזאלען פערלויר און א טאגס גארטאלען אכטלום.

ערהערונג פון דר. וואשיץ [פיהרער פון די א"י-דעוויאניסטען]

דער 18טער קאנגרעס האט געקאנט ווערען א גרויסער קאנגרעס, איז אבער מחמת דעם אונ-זערהעלטען מיטברויך מצד דער נומער-אייבער-ווייטער ארבייטער - פארטיי געווארען א קאר-טאטל פון א פאלס - פארלאמענט. נישט קיינע-דיג זיין גלות - לאנגקייט, האט דער קאנט-הייט נישט געגען נישט קיין צייט און נישט קיין וואלט צו שפעלען זיך אויף דער געהעריגער הויך אין א ריכטיג - בעמאנער דעקאטע איבער דער יודישער קאמפאניאנע און דייטשלאנד.

דאס ווארט, זייד" איז א בעלידיגונג

אין פויזען איז פארעקומען א סענאציא-געלער פראצעס. אויף דער בעשולדיגונג-באנק איז געווען דער ארויסגעבער פון שמאס-בלעמעל, פאר פרגעזען, אנטאגני קולע, וועלכער איז אגע-קלאמער געווארען דורכ'ן פרעסע פון יודישען סוחר-רייכ-פערטיי פאר בעלידיגונג.

קאנגרעס וועט צווייברענגען שלום און ישראל און ציוניסטישען דורך פערבייטען דעם קלאסען-קאמף פון ישוב מיט אבליגאטארישען ארבייט-לויפן.

דער 18טער ציוניסטישער קאנגרעס האט זיך ארויסגעוויזען אלס דורכגעפאלען אין יעדען וועגענטיכען פרם פון די האויגע ערווארטונגען. ער האט נאךנישט אויבערקייט פון דעם, וואס האט געהארפט געמוזן ווערען און בעגאנגען יעדען אכט-הונדערטן פעהלער, וואס האט געמוזט אויסגעמיטען ווערען. ער האט ערנדיגט איבער פאלס לעבן דער הונדערט פון "דייטען רייך". ער האט געבראכען דעם געוויינלעכן פראגמט פון דער באיקאט - בעוועגונג. ער האט נישט דעמאסטרירט דעם אמת - ציוניסטישען מהות פון דער מאנדאט-מאכט - פאליטיק, וואס פערדעקט זיך אונטער'ן נאמען פון גוטסגונדיגן מיט'ן מויל. דער קאנ-גרעס האט קאנסאלידירט די טראגדיע פון קלא-טען - טראגדיע, אבער דאס קאמפע פון אלעמען, וואס די קאנגרעס האט געגעבען דער וועלט א העסליך בילד פון איבערליכער שגאה, דער האט פער-לעזט יענערערע טראדיציע פו פרויער פארלא-געמיינדישער פראצעדור און קר איז בעגאנגען עמוואקס ארויס, וואס איך וואקסעל זיך נישט אג-צורופען - א פערברעך דורך ארויסמישען זיך אין א זאך, וואס שטעהט, "סוב ודיצע" און שמו-פען צו דער תורה דרוי יונגע יודען, וואס מענה'ן, אז זיי זענען אונטער'ן און וועלכע איך גלויב פולשטענדיג, אז זיי זענען אונטער'דיג.

דער ערווייאניסטען - פעהלער האט געמוזט האט אויסגעטריבן, כדי צו האטעווען דעם קאנ-גרעס פון דער דאזיגער קהילה זעלבסטערהערישע אונטער'דיגקייטען. אבער יעצט, ווען אלע אונזערע בעמיהונגען האבען זיך ארויסגעוויזען אלס פרוכט-לאזען, זעה איך נישט קיין גרונד צו בעהאלטען מוין צופרידענהייט איבער דעם צעשמעטערעלדען פסק-דין, וואס די יודישע עפעסמליכע מיינונג האט שוין ארויסגעגעבן איבער דער דאזיגער ענדליכער און עמפיהענדער מאניפעסטאציע פון אונטער'דיגקייט. דער סימפאטיסט - ציוניסט האט פערלירט דעם לעצטען רעזעט פון זיין קא-האלישער אוממאדיקעט: דער ווען איז פול אונ-פריי. עס איז די שעה פון איבערפאלען ציוניס-טן אין מיר האבען ברעה אויסגעווערען אויף דאס טאגצו די דאזיגע היסטארישע געלעגענהייט.

דער ערווייאניסטען האט פאר זיך דרוי אויפ-געבען ערשטע צו פערענדיגן - פערטייטע און ארעאניזירען די אמת - דייטשע באיקאט - בעוועגונג. פאר דעם צוועק זענען מיר גרויס מיט-צוארייטען מיט אלע אנדערע גרופען, וואס זענען פערטע אויף דעם האויגען נעכט. צווייטקייט, די געהעריגע שמליכע חרשים מווען ווערען דער קא-הויב פון דער פאליטיק - בעוועגונג - א פא-ליטישע אפגעטיילונג, וואס זאל דורכגעפיהרט ווע-רען דורך מיליאנען יודישע יחידים און וואס בע-אונטער'דיג א"י פאר די דאזיגע מיליאנען. דרוי-טענס, וועלען מיט ערצאמען און א"י די צווייטע הסתרות - דעם גרויסע פראפעסאנאלען פער-באנד פון ציוניסטישע ארבייטער - מענשען, וואס ישמעלען זיך געגען יעדע פאלס פון קלאסען-קאמף.

איר מן נישט מוזשע, אז מיר וועלען האבען ערפאלג אין די דאזיגע דרוי ריכטונגען: די לע-טע קאנגרעס - וואהלען האבען אינג געבען 97 טויזענד שטימען (אומגעפער 55 טויזענד אין יאהר 1931) - מעהר ווי עס האבען בעקומען די אל-געמיינע ציוניסטען, חנם די אכט-הונדערט-אייבייט פון דער וואהל - אהרענאציע האט זיי געגעבען צוויי מאל אזוי פיל כונדאמען ווי אונז. מיר זענען די שטארקסטע פון אלע ציוניסטישע פארטייען איבערהאלב דער ציוניסטישער בעוועגונג. און מיר זענען די איינציגע פארטיי, אין וועלכער עס גלויבט דער לייטערער יודישער מיטעלקלאס, דער רוקענביין פון אונזער פאלס. זאגאר אויף דעם דא-זיגע קאנגרעס האט דער טאגצו אינטערעס זיך קאנצענטרירט ארום רעווייאניזם, מיר זענען גע-ווען ארויסגעצויקט אויבער, אן, אונזער שווייטען האט מעהר געדרעט ווי דער טימעל פון אונזער געשעה. אין מיר פון די נעכטע עמליכע אהר וועלען מיר ווערען די פיהרענדע קראפט אין ציו-ניזם.

מיר האבען נישט ברויח צו בעקעמפען די יודישע אגענדי: מיר האבען זי ברעה צו אינגאר-רען פונקט ווי דאז לעבען (היינט ווייס עס שוין יעדער איינער) האט זיך שוין לאנג אויסגעלעהנט זי צו אינגאר'רען. פונקט אזוי וועלען מיר נישט לעגען קיין אכט אויף די שטארקע ריכטיג, מיט וועלכע עס פונקט צו דערהעלען דעם רעווייאניזם די מאכטלאזע פרויע פון דער קלאסען - אקאמ - פארטיי, וואס איז ארויסגעווען מיט אזא פאניק מחמת אונזער וואוקס. מיר וועלען אינגאר'רען זייער אויספאר-שינגס - קאמיוע - אויב זיי וועלען ווען עס איז וואגען שיקן א קאמיוע, ווען אין א"י שטעהען נאך מענשען פאר'ן משפט. קיין איין רעווייאניסט און קיין איין יונגער בית'רי וועט מיט דער דאזי-גע צו קאמיוע נישט רעדען. אויך בון כולל מסופק איז עס וועט מיט איהר רעדען וועלכע איז אג-שפיקטיגער יוד, ווייל א קערפערשאפט פון דעם

פראג (י"א) אין טעשערעכען מיט די פאר-שמעהר פון דער יודישער מעלעטראפען-אגענטור האבען א רייה פיהרער פון בעהונדערט ציוניסטען זען פראצעס אונטערגעגען ערקלערונגען וועגען דער לאגע, וואס האט זיך געשאפען אין ציוניזם נאכ'ן 18טן ציוניסטישען קאנגרעס.

הרב מאיר בערלין

ערקלערט: די שטעלונג פון "מזרחי" צו דער ניי-ער עסקנות'דיגע און בעשטימט געווארען דורך דעם וואס מוז'ן משה'דיקע בעשעפערונגען האבען נישט געשינען קיין קלארע פערשטענדענע די רעל געזע-פארערגונג פון מזרחי, וועלכע זענען געשטעלט געווארען דעם פערמאנענצ-אויסשוס און די פער-שירענע גרופירונגען, ווי אויך די פיהרער פון די לויטע, וועלכע האבען האט מאל בעהערשט דעם קאנגרעס. זיי האבען עס כונדאמען מיט דער צו-זאמענשטעלונג פון דער נייער עסקנות'דיגע, וועל-כע דער "מזרחי" האט די האויגע אונגעלעגענהיי-טען, קלאר און דייפליך געהאלט צו קענסענטיש. די "מזרחי" - פיהרער האבען און יעדען געשפער, צו פרויוואטען אדער אפיציעלען, קלאר געמאכט, אז זייק פארערונג וועלען פערשעסערען דעם ניי-סטגען אינשטאנד אין א"י און א טראגדיע פאר דער מיטארבייט פון "מזרחי" און דאס - אונגא-הענגיג דערפון, צי דער "מזרחי" וועט זיך בעטוי-ליגען אין דער עסקנות'דיגע אדער נישט.

ליידער האבען די לויטע פיהרער, וועלכע קא-נען אזוי גוט אכטימען זייערע סאציאל-מיטישע פרוגראמען, נישט פערשטאנען צו רעכענען זיך מיט די געזעסען פארערונגען פון "מזרחי" און האבען ערמיט האקומענטירט זייער געשאמוגע שטעלונג צו דער דאזיגער אזוי ברענעכער פרא-גע.

די ניי - געוועהלעך עסקנות'דיגע איז א'נאכ-סאלוט - איינזייטיגע. זאגאר די אלגעמיינע ציו-ניסטען האבען געמוזט שטימען געגען איהר. גיט געמוזט דערפון, וואס די לויטע גרופע האט גע-וואלט אהערערע פארטייען דיקטירען, וועלכע פון זייערע פערזענליכען קאנען אויפגענומען ווע-רען אין דער עסקנות'דיגע, האבען די לויטע דאס פאריינגעצויגען אונטערעליכקייט ווי יעצט גרוי-בוים, וועלכער בעקעמפט תמיד דאס רעליגיעזע יחידעטום, און קרמיט פערזאנלעכקייט דעם "מז-רחי" און אויך אהערערע גרופירונגען די מיטאר-בייט.

דער "מזרחי" האט ביים שלום פון קאנגרעס אכטמאל קלאר געמאכט, אז זיי שטעלונג צו דער עסקנות'דיגע איז א'נאכפאלס - געשאמוגע, ווייל דער "מזרחי" האט נישט דעם מיטגעגען צו-טרוי צו איהרע מיטגלידער און זייער סיסטעם.

ערהערונג פון דר. י. שווארצבארד

דער ציוניסטישער קאנגרעס, וועלכער פער-נעהמט זיך נישט מיט פראקטישער גלות-ארבייט, האט געמוזט האנדלען אין ענגע רעזאמען. האנגען קאן מען לייטער נישט אפראכירען דעם אויגע-רעגעט אבמאך מיט דייטשלאנד, א'נאראניזירט וועלען א יודענטום קאן אויסצווינגען א'נערהערג פון דער לאגע אין דייטשלאנד דורך א סימבא-טישען באיקאט. דער אבמאך שטערט א'נאראניזירט רייכע זעלבסט - פעהרדיגונג, שוין אכטענענען ערשטן, וואס ער פעהלעט טיף אונזער ווירדע.

ערהערונג פון וו. זשאבאטינסקי

קרום א מיליאן יודען האבען געקויפט דעם יעדע צום 18טען ציוניסטישען קאנגרעס. א קלא-רשע בעווייז, וואס פאר א הייסע האפנונגען דאס יודישע פאלק האט פערברענען מיט'ן דאזיגען קאנגרעס. מאל האט פון קאנגרעס ערווארט, אז ער וועט געבען א'נענטשטער אויף דער קאמפאט-האפע פון דייטשען וועגנעם און דער ביישפיל-קלארער יודישער נייט - דורך דער פארערונג, אז א"י זאל ענדליך פערוואנדעלט ווערען אין א לאנד וואס איז געמישט צו ווערען - אין דער מעג-ליכסט קורצער צייט - די יודישע מלוכה, מען האט ערווארט, אז ער וועט ארויסגעבען א צע-שמעטערענדיגען אורמייל געגען הומלעריום און וועט שמאר'לען און אהרנדיגען די אקטיווע פעחטידיגונג פון אונזער פאלק געגען היטלעריום. מען האט ערווארט, אז ער וועט דערמאנען דער וועלט, דאס דער יוד, אז ער וועט דערמאנען פון יודישען ארץ-ישראל, מען האט ערווארט, אז דער

דער בלבול אויף דעם יודישען דאקטאר עמנואל, און ער האט גע'סמ'ט דעם קעניג יאן סאביעסקי (פילדער פון דער יודישער געשיכטע אין פוילען)

I

אין דער לעצטער העלפט פון 17טן מען יאהר ה'תרע"ט (1888-89) האבן פראנצויזן און עס פרייט איינגעלעגט וועלמען ווי נאך דער פוילישער מלחמה און נאך דער פוילישער מלחמה און נאך דער פוילישער מלחמה פון זייערע הויפטן.

אינגער האט דעמאלט דעם צווייטן איבערנעם שטיבלן מיט שווער. שווער האבן גענומען אפילו די אלטע-טוישע, די פאן-געבער פון דער מלחמה. עס האט זיך געשעפן א פראנצויזישע און עסטרייכישע פארטיי אין פוילען, וועלכע האט פון זיך געלעבט פונקט דערפאר. נאך דער פאקט האט זיך אפגעשפאלטן פון די אלע אויבאלעדיג שיעור-הויפטן אפילו אין מאנעס פאלען זיך אפגעשפאלטן מיט געוועהר אין דורכגעפיהרט איינגעגעבענע אויף דעם פוילישען מלחמה.

אזוי און געווען דער פאל ביי דער אויסוואהל פון קעניג סאביעסקי ווישנאוויצקי (1869) און דווייג-בוס סאביעסקי זיך אויבערנעם/ה'ר'ס ביי יאן סאביעסקי (1874).

יאן סאביעסקי האט זיך נאך ביים לעפען פון ווישנאוויצקי'ן שטארק אויבערצייכענט אין די מלחמות פון די שטארקע און איצט, אלס קעניג, איז איהם אויסגעקומען ווייטער צו פיהרען מיט זיך אפגעהויבענע מלחמות ביי דעם פוילישען פון פרייס פון זייערע הענד. אין 1888 האט ער ביי פרייס די עסטרייכישע רעזולוציע ווען פון דער מערקישער זעלבער רעזולוציע. דעם 250 יערהייט וויב-לעאום פון דער פאריזער האט עס שטרייך היי יאהר געפיערט...

אבער צוליב נשויכט מיטערהאלטען זיינע אויף דעם סאביעסקי פראגמאט און אין דער פאלאטיק בכלל האט זיך געשעפן א גרויסע אפגעזעצטע געזעץ דעם קעניג סאביעסקי. ביי דער האנדלע נעלענעדיג האבן די פראנצויזן און עסטרייך און וואלאקיא אויסגע-צילן די אויבאלעדיגע רייכע און מלחמה און האבן געשען אפגעשטענעט אלע כחות און מיטלען אראפ-צווארפען סאביעסקי'ן און אויף זיין ארמ היינצ צופיהרען זייערע א קאנגרעס אלס פוילישע קעניג.

מען האט דעם קעניג אויף די סייס-וויצניגע שטארק שיקאריס און קריטיקירט, נישט צולאזען די זיין לעמבעלן ווען יאקוב אלס פראנצויזן-פאלער. אויך האבן א כד נורם געווען צו פערקלענערען זיין פערסענליכע די אינסטימע און די גייצקייט פון דער קעניג פארשטיקען.

דאס אלץ צוואמען האט שלעכט געוויקט אויף דעם קעניג און אויך שוואכער געוואהרייט. ס'האט איהם פשוט מקרימינירט געווען... זעהנדיג, אז אלע דאקטוירים, צווישען וועל-כע ס'האבן זיך אויך געפונען אויסלענדישע כפע-צואליכע, האבן נישט געקאנט דערשעהן דעם קעניג קראנקהייט, האט עים צום סוף געווען דעם בעקאמען יודישען דאקטאר עמנואל דע-יונא פון לעמבעל (וועלכער האט זיך אויך גערופען ר' שמוחה מנחם מיונא) צו קעניג קיין זשאקאוו. דער יודישער דאקטאר האט נאך מיט זיינע רפואות צוגעשראפען דעם קעניג און געליבערט זיינע שטערצען.

האט שוין איהם יאן סאביעסקי נישט אכטען קאנט און געוואלטען דע-יונא'ן ביי זיך אלס זיין לייב-דאקטאר.

האבן נישט געקאנט פערמאגען די קרויכע ליכע דאקטוירים, אז א זיך זאל זיין צוזא נרויסער חשוב ביים קעניג, אין דער צייט, ווען מען האט זיך אלע בעזייטיגט, האבן זיי געגען דעם יודישען דאקטאר אינמיטן, אויבאלעדיג אויף איהם פאר די הויפט וואס אויף דער קאנפערענץ זענען אבער זייערע רייד געווען אויסגעווארפען. מען האט זיך נארויס געוואלט אהערען צו זי, פשוטערהייט נאך, און האט געהען זי צוליב גנאה און שטאה צו דעם יודישען דאקטאר דע-יונא.

אזוי האט דע-יונא א נערויסע צייט מארד ימים ושנים געווען דעם קאנגרעס קעניג, אבער — דער מיינע נישט אויס אפילו א קעניג און יאן סאביעסקי, געפיענדיג זיך נאך אין זיין שלאס אין ווילנאווי (געבען ווארשא), וואס ער האט זיך ספעציעל אויסגעבויט אלס זומער-רעזידענץ, אין שווער קראנק געווארען און אלע אפגעשטענענע פון דעם דאקטאר דע-יונא צו דערפאלען איהם ביים לעפען האבן נישט געהאט מעהר קיין ער-פאלע. דער פוילישער הערשער האט דאס זיין נשמה אויסגעוואקט (1896).

II

נאך דעם קעניג'ס טויט האבן די פראנצויזן, די קרויכעליכע דאקטוירים, אפגענומען זייערע לענדער און געוואלט מיטלען צו געהען נאכה און איהם.

זי האבן אויסגעוואקט א קאנגרעס, און דער יודישער הויף-דאקטאר דע-יונא האט דעם קעניג יאן סאביעסקי געליכט, זייענדיג אויסגעקויפט פון קעניג'ס שטאמם, וואס האבן איהם געוואלט דע-פראנצויזען און ארויפגעווען אויף זיין ארמ זייערע א קאנגרעס.

שולם-בלום, וועלכער איז דאך תמיד פול מיט פיעכערער שטאה צו וואס, האט אין דעם האנדלען בלבול שטארק געלויבט, מאכענדיג א שטארקע דרוק אויף דער רעגירונג, אז ס'זאל פארפיהרען ווע-רען וועגען דעם אפאליטישן קאנגרעס.

האט מען מאכט סאביעסקי'ס דאקטאר, ר' שמוחה מיונא, אריינגעוועלט אין תפיסה און פער-פיהרט געווען איהם א פראצעס פאר ס'מען דעם קעניג סאביעסקי.

א לענגע צייט איז אויסגעקומען דעם יודישען דאקטאר אינמיטן צו שמועסען צווישן די פרייס-שטערע ווער פון דער תפיסה. דאס פוילישע קאנצע-הויפט און געשעפעלע געווארען אויף די פרייס צו-ליב דעם בלבול. מען האט איינגעלעגט וועלמען, גלייכצייטיג האבן זיך אלע שטארק געשטארקען. מען האט נישט געוואלט וואס דער מאנארכענדיג פאן וועט פריענען. האט נאך די שרעק נרויסע אויף נען, זענען די יודען מאכע געלאפען וואו נאך די אויגען האבן זיי געפראגען. אין כאטש די מאכט איז אפגעריינט געווען, אז די בעשולדיגונג איז א

מאכט צווישן פון דע-יונא'ס פערזענליכע שטאמם, האט זיך אבער די אויספארשונג געווען אין דער לענג און אין דער פרייס. דערווייל האט מען זיך אומגעמוס אפגעריכטעט מיט די יודען, ווי דער סר-עליס איז. מען האט זיך געשלאגען געקוי-לעם, געשענדיג און געוויפט...

דער געשרי פון די יודען איז דערגאנגען צו די אויבערען פון דעם קעניג'ס פרוי און קינדער. זיי זענען נאך אפגעריינט געווען אין דער אויסוואהל פון זייער יודישען הויף-דאקטאר דע-יונא, וועלכער האט פריי און ערליך געווינט דעם קעניג, געוואלט ביי זיין קאנגרעס-פעס סאך און נאכט, געהיילט און איהם געלייט אויף אלע זיינע רייזעס, גע-טוילט זיין פרוי און ליידי, זיי דעם קעניג'ס נע-העמען, האבן זיך אויס געגעהויבען צו איינ-שטענדיגען מיט דעם נורם פון קעניג'ס פרויען די-נער. און אזוי ווי דער הויף-דאקטאר דע-יונא האט נישט געהערט צו דער אלגעמיינער יודישקייט איז מען פאר איהם נאך געקאנט דאס קעניג'ס לייכע הויף-געוויפט, האבן זיי, די קעניגליכע קרי-ביים, ארויסגעוואקט דעם פראצעס פון די קרויכעלי-לע רויכער און געפראכט עס אויף זייער אייגענעם רויכער-מיש.

איצט זענען אלעמען אויגען געוואנדעט נע-ווען צו דעם יודישען דאקטאר סאביעסקי, וועלכער האט פריענדיג אוי דעם פראצעס'ס מלחמה און אין דער צייט פון אינמיטענענע (צווישן-מלחמה צייט) האט ער נאך געהאט די גרעסע דעה.

ער איז געווען איבערצייגט אין דער אויסוואהל פון דעם יודישען דאקטאר, אבער ער האט זיך נישט געוואלט נאך אים, ווען ס'קומט פאר די עלעקציע פון א קעניג, איינצוהאלטן מיט דעם גע-האט דער קעניג יאקוב געוואלט געוואלט, אז דער וואלקע זאל זיין וואס און האט געשטעלט נאכ-ער האט דעם שוין פארטוישט צום מיינע בעשולדיגן יודישען דאקטאר דע-יונא בעפרייס פון דער תפיסה צוליב סאביעסקי'ס בעווייזען.

III

דער בעפרייטונג-אורטייל האט ארויסגע-פלאן געוואלט ביי די יודען געמוזענע און פריי-דער קעניגליכער הויף איז ווייטער געשטעלט מיט דעם יודישען דאקטאר אין קאנפאקט, קאנפאקט-הויף מיט איהם וועגען פערשידענע פרוואג-ענינים און ביי יעדער חולאת אין הויף האט מען זיך פארטוישט מיט איהם.

בלייבענדיג ווייטער דער פערטוואונג-סאך און הויף-פריינד פון יאן סאביעסקי'ס קינדער, האט דע-יונא ווי די איבעריגע אפגעוועהעט יודען, כאטש זיי האבן נישט געהאט קיין שטימונגען ביי די קעניגליכע, אפגעוועהעט אלע כחות צו בעלי-פרייטען די פערטוואונג-פערשע ספעציע, אז זיי זאלען שטימען נאך און יאקוב סאביעסקי. האט אבער עסטרייך, נישט קענענדיג דערויף, וואס יאקוב'ס פאטער האט אפגעוועהעט און בעפרייס ווען ער דער מערקישער בעשולדיג, נאכ-ער שווער אויסגעוועהעט יאקוב'ס קאנפאקט-מור. פראנצויזן, ווייטער, האט געשעדיגט אויף

אלע כלים פאר איהר קאנטראסט, וועלכע מען האט שוין געוואלט זאגן אויסגעוועהעט אלס קעניג פון פוילען. דערווייל האט דער דאקטאר פון זאקס-סען פריינד אויבוסט, פערטאפט מיט זיינע הייליג דעם פוילישען מלחמה, אויף ער שוין גע-בלויבן קעניג.

דער עולם האט, ווילענדיג נישט ווילענדיג, אויף איהם מסכים געווען צוליב דעם, וואס ער האט אפגענומען דעם קאנפאקט-לייב, מיט דעם האט ער זיי געקויפט...

איצט ערשט האט זיך ענטפאלט פאר דער עפענליכקייט דער סוד, אז דער בלבול פון די קרויכעליכע דאקטוירים אויף דעם יודישען לייב דאקטאר דע-יונא איז געווען א פראנצויזישע און אינמיטען פון דער פראנצויזישער פארטיי מיט דע-יונא'ס פערזענליכע שטאמם פראגמאט. זיי זענען דער-מיט אויסגען געווען נישט אזוי דעם יודישען דאק-טאר, ווי דעם קעניג'ס זון יאקוב, וואס האט פאר-עפענליכט אויף דעם פראצעס'ס פראגמאט, אז ער איז בלייבנדיג פערטוואונג-העברעט געווען אין דעם פראצעס'ס גיבען מיט, כדי וואס געווען זיין ארמ צו פריענדיגען אויף חלכעים זיין מוכער די קעניג'ס מארישענא, וועל-כע האט גלייכצייטיג מיט יענע שטאמם) איהם בעקעמפט.

דער יאקוב סאביעסקי האט נישט געוואלט, אז מען מיינט אוי דאיהם און ווען ער האט זיך גענומען א סוף מאכען צו דער לענגערע וועגען זיין פאליטיק, מיט און פערשידענע דעם אויסוואלונג-יודישען דאקטאר, האט זיך ערשט געמאכט א פרי-מעל צווישן זיינע שטאמם (אז ער האט נישט ערליך געמאכט, כאטש אלע זענען אויבערצייגט געווען אז ס'איז נישט מעהר ווי א שקר-בלבול). אבער יאקוב האט דערויף וועגן אים געלעבט. דער אמת איז געווען אויף זיין זייט און — ער האט זיך ווייטער גע'האלט און געהאלטען מיט דעם יודישען דאקטאר דע-יונא.

נאך דעם בעשעפטיגען דעם מלחמה פון אויף נוסט דעם שטארקען האט זיך שוין דע-יונא איי-געגען צוריקגעווען פון פאלאטישען לעפען, זיך בעשעפטיגט צוריק און לעמבעל און זיך פלוז אפ-געבען מיט יודישע כלל-ענינים.

ווען יאקוב סאביעסקי האט זיך אין איינמיט-צייטען ווייטער געוואלט אויסגעוועהעט אויף דעם פוילישען מלחמה מיט דער הויף פון זייערע וואס האבן זיך גרויסען קרויכע-סאביעסקי'ס שירט קיין פוילען (1702-3), האט איהם אויף נאכט אין עסטרייך-שטעטען גענומען געפאנגען און אינמיטענען אין שלאס קעניגשטיין.

מען האט דאן אויך אלע זיינע אפגעוועהעט פון דער אויבערשטער, דאקטאר-קאנפאקט-פראצעס איינגעוועהעט אין די תפיסה, און דערמיט איז נישט ווארען ליטוויזירט אויך די רעזולוציע פון יאקוב סאביעסקי, וועלכער איז, אב, געווען א גרויסע אהב ישראל ווי זיין פאטער. די יודען האבן דערפאר טאקע שטארק גע-דויערט זיין שוים.

יוסף באש.

דער הירוש-השם פון פראנצויזן (פון דער סעריע: יודישע מאריטראל'אניע)

פראנצויזן געהערט, ווי בעקאנט, צו די היסטארישע יודישע שטעט. אבער בעלויבערס היסטאריש און דער פראנצויזן בית עולם, וועלכער איז בכלל פון די עלטסטע בית-עולם אויף דער וועלט. דאס געפינען זיך די קברים פון די בעריהמע יודישע נאומים, ווי פון ר' יהודה ליווי, בעקאנט אויך טערץ נאמען מהר"ל דער שפעער פון גולם, ר' דוד נאמן דער אלטער יודישער היסטארי-קער, וועלכער האט געהאלטען דעם גרויסע אפ-מאכען מיליאנע-פראנצויזן צווייפערשטעלען די אפ-מאכען יודישע סאביעסקי, ר' דוד אפעהיים א. א. א. עס איז דערפאר אויסגעוועהעט, וואס אלע מלכות, וועלכע מען געפינט היינט אויפ'ן פרא-נצויזן פיהרעלם זענען פון יאהר קמ"ט (1899) אן. עס פריעט זיך: וואו זענען אהינגעקומען די מלכות פון פיל הונדערטער יאהרען, וועלכע הא-בען זיך דאס געפונען?

זאמר אריינגעפאלען אין דער שיסעל, וועלכע דער גלח האט געמאכט. דער גלח, וועלכער איז געווען א נרויסער שונא ישראל, איז מלא חמה געווארען, איז אפגעפאלען אויף די קונדע און זיי שרעקליך געשלאגען. ווען די פארבייגעהענדיג יודען האבן איהם דע-הייט אויסגעקוקט געמאכט, איז ער נאכשטער-און כעס געווארען און ער האט בעשלאפען זיך נאכט צו זיין אין די יודען. און ער האט דאס זיי גינגע אויסגעפיהרט.

קומענדיג אין קירוב, האט דער גלח גענומען ס'זענען אין די קלויסער-גלאקען צום צייכען, אז מען זאל זיך פערזאמלען אין קלויסער. תוכף האבן זיך פערזאמלעט זעהר פיל קרויסען און דער גלח האט פאר זיי געהאלטען א גרויסע דרשה, פיל מיט נאכט און נאך געגען יודען. ער האט דע-פון דערצעהלעט, אז ווען ער איז ארויסגעקומען דעם יארישען געמאט און געפראגען דאס הייליג-טויט, האבן די יודען פון איהם עס ארויסגע-הייט, עס געמערעטען מיט די פרייס. דער גלח האט, דעריבער, אויסגעוועהעט דעם גלח, אז מען זאל נאכה געהען פון די יודען און זיך אפילו נישט אפגעוועהעט פאר די שרעקליכע מען זאגן.

שען נאכט איז געווארען א גרויסע ברהלה. יודען האבן נישט געוואלט, וואס צו מהון. דערפאר-דיג די אויפשריפט מיט דער ווארענע, אז די איי-ניג ציגט רעמונג אין שוהר, האבן פיל יודען מורא געוואלט פאר די קינדער, אז זיי וועלען נישט קע-נען איבערהאלטען דעם נסיון און, וועלענדיג זיך ראטעווען, וועלען זיי איבערשעהן צום קרויסע-טויט, האבן די פראנצויזן יודען געשלאפען זייערע אייגענע קינדער און דערנאך זיך אליין אפגע-געווען, אזוי אז פיל משפחות האבן זיך גע-שאכטען אויבער און די אויגען פון דעם אהרעלען.

דער המון, זעהנדיג, ווי די יודען דע-היינען זיך אליין, אזוי, אז ס'וועט איהם נישט פערלע-שעס, "אויב-וואו" איז נאך מעהר אויסגעוועהעט געווארען. האבן זיי צווייפערשטעלעט די פרייסע נח-פרייס פון די יודען, אויף זיי ארויפגע-הייט פער-שטאף זיי פערטרייטען. אזוי זענען פערטרייטע געווארען ביי 2000 יודען.

דערנאך זענען זיי אוועק אין די יודישע שט-עט פון אן אלץ צויערעוועט. פון דאס זענען זיי אוועק אויפ'ן בית-חיים און אפגעוועהעט שטענדיג די קברים, צעברענען זיך מעהר, אזוי, אז זיי האבן אפגעוועהעט פערניכטע דעם בית-חיים.

די יודישע וועגען די געשעהענישען האט פאלד-היטרייט און אלע שפעט פון בעהמען. גרויז-כע רעוואלוציע האבן זיי געשעהענישען גע-וויילט פאר די יודען אין טאגן בעהמען, ווייל די ווילדע מאסען האט זיך אלץ נישט געהעטען פער-הייט גען און אויך אפגעוועהעט מעשים-תעוועים.

געשיכטע מיט'ן לענטערדישען שווינדל פון פראנ-צויזן געווען און געווען וואס: ווען היינטיגע און הויכע געפארטן פראנצויזן דעם יודישען געמא-מען פון פראנצויזן-הויפטן און זיין קארלעטע שטייגער, וועלען נישט ארויסגעגעבן דעם ווארענער — וועלען זיי אלע געהיילט ווערען. און ס'האט זיך גע-גען נען א פונקט יודישע שטייגער, וועלכער האט נע-האלטן האמטווען דעם קאנפאקט-יודישען קהל, האט ער געקאכט, אז ער האט עס געווארען, און מען האט איהם אויף א פרווואגען אפן אויסגעפראגט איצט האט די רעזולוציע טעבעטען ביי דעם דאזי-גען וועגעל, אז ער זאל די יודען געהען אומשט-ווען זיין שיר.

אבער דער קינדער, וועלכער איז שטענדיג גע-ווען שווער, האט, אפגעוועהעט אויסגעוועהעט די דע-לענציע זיך שטארק צעבוישערט אויף זיי און נע-הייסען ארויסצוהאלטען...

די לענגע פון יודען איז נאך געווען געווארען. דער קעניג האט דערנאך ארויסגעגעבן א ספעציע-לען דערקעט, אז די יודישע פערטוואונג ווערען קאנפאקטירט און אז די יודען זאלען פריי-ר' אביגדור קראך, וועלכער האט אויך געלעבט אין יענער צייט אין פראנצויזן און אלץ הייד א צופאל געווארען געווארען פון דעם חסינים הענד, האט די געשעהענישען פערטוואונג אין זיינס א פרייס אומשערץ נאמען, "את כל התלמדה". דער פרייס וועט נאך איצט געקאכט אין פראנצויזן כבוד נאך מוסקא.

האט האט און די פרויענדיגע געשיכטע מיט די פראנצויזן יודען אין יאהר 1889, און דערפאר נע-ווען זיך נישט איצט קיין פרייענדיגע מלכות אויף דעם פראנצויזן בית-עולם.

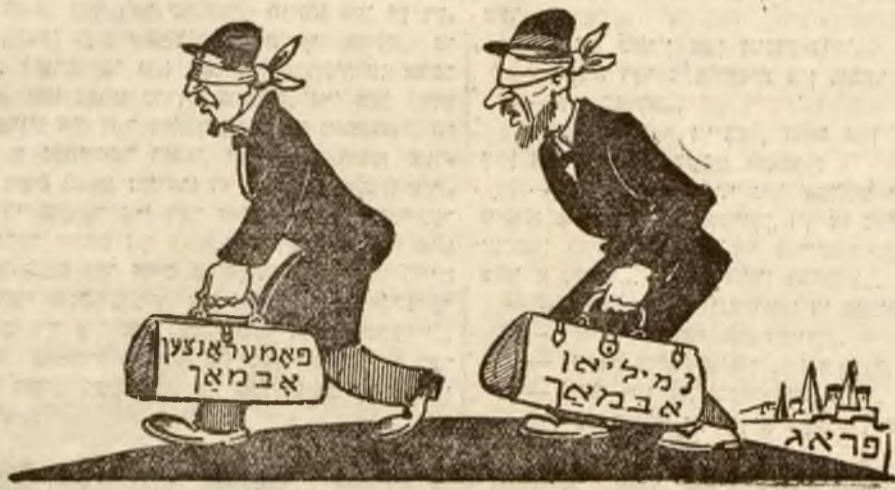
די מוסקע און מהאדיג אויסגעוועהעט געווא-רען. ס'מיכט האט זיך אפגעוועהעט א פראנצוי-זישע צו דער יודישקייט, נאכה פון געהומען פון די יודען פאר'ן כלויסערען צו האבן פראש פון דער פראצעס איז געווארען און געווארען נאך מיט א נרויסען צאם און מיט אפאליטישע וועלכע האט געווישט: "די איינציגע רעמונג פאר די יודען איז איצט — זיי זאלען זיך קאנפא-רען ווען די פראצעס איז אפגעוועהעט אין יודי-

דער נער

הומאָר, שאַרזש און קיבעץ פון מ. נאָדעלמאן

מיט וואס פאר א באגאזש מען פאדערט צוריק פון האנגרעם

זיי שטענען זיך די אויגען אויפצוהויבען.

פריאטקעס וועגען היימישע מענשען

— אייב כ'האָב גישט קיין מערת — זאָגט צו איהם דער זשורנאליסט — האָט איהר בעשלעכטן זיך אָבערשוואויגען פון רויכקען?
 — יאָ — ענטפערט האַנציער — איך גע- וואוין זיך אָב, אָבער גישט אויף אַמאָל. דערזוייל האָב איר זיך שוין אָבערשוואויגען פון רויכקען איינענע פאַרדאָסן!

דער בעקאנטער וואַרשאַווער דאָקטאָר מילוי קאָוסקי איז די מעג נעקסטע צו זייגעס אַ בע- קאנטשן שפילען אַ פרייזש. אוועקצוגעבן זיך ביים מיש, האָט ער גע- זאָגט:
 — עס מוזט מיר זעהן לייך, מיינע פרוינד, אָבער איר וועל היינט גישט קאָנען לינגער זילען מיט איר ווי אַ שעה-אַנדערטהאָלבען, ווייל איר האָב נאָך היינט צוויי קאָנסיליום אין נאָס.

אנאנאל

אין דער „גיכשהילף“ קומט אריינצולויפן אַ צענעלעטשעפּער ווגערמאן און בעט מ'זאָל איהם פאַרזאָרערען.
 דער דאָקטאָר מאַכט איהם אַ „אַפּאַרונעק“ און זאָגט:
 — אַהאָ, מ'האָט איר וואַזשנע צורעכט-גע- מאַכט. וואָס איז עס פון אַנאָנאל?
 — יאָ!
 — מ'האָט געפאַרעט ביי איר נש-ל?
 — יאָ!
 — און איהר וועט דערקענען דעם באַגרייב?
 — אַ שטענע שאלה. אַנאָינען ווייב וועל איר גישט דערקענען?

דערזוייל איז זיך דער דאָקטאָר פערזעסען ביי דער שפיל אַ שטענע פאַר שעה און זיך גישט גע- ריהרט פון אַרם.
 איינער פון די פאַרמערען האָט דאָס די- קרעט אויפגעקראָכט - געמאָכט דעם דאָקטאָר:
 — פאַגיד דאָקטאָרשע, האָבט זיך, אן איהר האָט נאָך היינט געפאַרעט אוועקגעווען איהר אַ ווייז?
 דער דאָקטאָר מוהט אַ סוף אויפ'ן זיינערל און רופט זיך אָב:
 זיי וועלען זיך שוין בעטעהן אָהן מיר! דער שרשטער פאַזיענט איז אזוי סראַנג, אן קיין קאָג- סיליום וועט איהם גישט העלפען און דער צוויי- מער איז אזוי אייזעל-גוט, אן מיין קאָלעגע דעם דאָקטאָר, וועט גישט זיין אומשטאַנד איהם קראַנק-צו-מאַכען!
 אין ליטע-אַמע-פּער-אַיין קומט צו דער איב- פּרעסאָריאָ יאָנגעלע האַנציער צו אַ זשורנאָליסט און בעט אַ פאַרדאָס.

גרינבוים בעזנצט זיך אין ארץ-ישראל

— פאַניע פּשאַדאָוויק, איר פאָדער אונזען קיין ארץ-ישראל, לאזט גישט דא קיינעם מלכותהוּבּוּ מלכותהוּבּוּ מלכותהוּבּוּ

געהארכואמחייט

נאָלדערט איר געקומען צו-אַכט צו זייגעס אַ פעקאָנטען.
 ער האָט פונקט געבראַכען דעם בעקאָנטען זיך קריגען מיט זיין פרוי.
 די פרוי האָט זיך גאָרנישט געשעמט פאַר'ן גאַס און האָט סתּר געשריגען צום מאַן:
 — סאַם, אירדאָס!
 — תּר עס שוין איבער נאָך אַמאָל!
 — שרייט דער מאַן צום ווייב.
 — ביזט אַ סאַם און אַ אירדאָס! — שרייט ערער סווייב!
 — זעהסטו שוין — זאָגט דער בעקאָנטער צו נאָלדערט'ן — איר האָב אַ געהארכואמחייט פרוי!

דאטשע-איבער-בלייבעכץ

אויב מענערעל שטיינבערג וואוינט אין מיכאלין, אנומעלט האָט ער געהערט אין מיטען דער טאָכט אַ גערויש אין הויף, עמייער האָט זיך גע- דרעהט ארום דער הינער-שטייב.
 אַשר-מענערל האָט זיך גישט געפּוילט, איז אויסגעשטאַנען פון געלעגער, גענומען אַ שטעקען, ארום אויפ'ן הויף, געעפּענט דאָס טוירעל פון דער שטייב, אָנגעקלאָפּט און אריינגעשריגען:
 — ווער איז דאָרט?
 — קיינער גישט, מיר הונגער! — האָט גע- ענטפערט אַ באַק-שטיימע פון אַ מאַנסויל!

א חלום

דער מאַן דערצעהלט פאַר זיין פרוי:
 — הערסטו, רעניע, כ'האָב געהאַט די נאַכט אַ שרעקליכען חלום. עס האָט זיך מיר גע'חלומ'ט אז איר בין געפאַרען מיט שלמה דאָזענבערג אין אַנאָמיס און פּלוצים...
 — ווער, ווער איז דאָס שלמה דאָזענבערג?
 — הייסט איהם איבער די פרוי.
 — דו קענסט איהם גישט, איר האָב איהם שרשט בעקענט אין חלום!

בילדונג

א וואַרשאַווער יונגע מענטש-אַקטאָר האָט צוגע- גומען אַ גיט דינסט.
 אנומעלט איז די מאַדאָם שפּעט אהיינעקער מען און געקלאָפּט אין טויר, אָבער די דינסט האָט גישט געעפּענט.
 נאָך אַ סך מאַל קלינגען און די דינסט ענליך צוגעקומען און געעפּענט די טויר.
 די מאַדאָם פאַלט אריין מיט כעס און שרייט צו דער דינסט:
 — צו אַלע גוט, יאָהר, איר קלינג און קלינג און קלינג און דו הערסט גישט! צי פּערשטעהסטו גישט קיין פּויליש, וואָס?

פערצווייפּעלטרער חתן

אַ שדכן האָט גע'שדכ'ט אַ שידוך פאַר אַ וואַרשאַווער יונגעמאַן.
 דער יונגעמאַן איז געפּעלען-געוואָרען און האָט אָנגעהויבען ארויפצוקומען אָפּט צו דער כלה פּלוצים האָט מען געוואָרען אַנאָם-תּו אויפ'ן חתן און — אויס שידוך.
 דער יונגעמאַן איז אוועקגעלאָפּען צום שדכן זיך דערוויסען די סיבה פאַרוואָס מ'האָט איבער- געריסען.
 דער שדכן האָט איהם דאָן מעלע-געווען דעם סיד:
 — זאָלסטו וויסען, אן דו האָסט זיך אויפגע- פיהרט ביי די מוהתנים גישט ווי עס געהערט צו זיין!
 — דהיינו?
 — דהיינו, דו האָסט געעסען אַ שטיקעל קאַרפּ מיט אַ מעסער!
 — האָט איר געווען קאַרפּ? איר האָב געמיינט, אז דאָס איז געווען אַ קורטשאַק!
 — כּחמה, אַ קורטשאַק האָט דאָך פּערדן!
 — איז, הייסט עס, צוליב דעם וואָס אַ קאַרפּ האָט גישט קיין פּערדן הויף אָנגעהען אַ שידוך 21

די פראווינץ אויפ'ן צימ בעל דאס פרוכטען-געוועלד איז קומען

ווען כ'בין די פּעג געווען אין קומען, בין איר אריינגעלאָגען אין אייגעס פון די גרעסטע דאָר- סיגע פּרוכטען-געשעפּטע און געוואָלט קויפּען פאַ- גאַנען.
 — עס זענען פאַרדאָסן באַנאָגען ביי איר? — פּרעג איר דעם סוהר.
 — ליידער, שוין אויפגעפּעלעט!
 — און פאַמיליע-געזען — פּרעג איר — האָט סוהר?
 — אַ שוין, ערשט אַ טיגל פּרויער האָב איר פּערקויפּט די לעצטע!
 — און וויינבערענען האָט איר?
 — מאַרדען וועלען זיין!
 — סאָ אפּשר האָט איר איר עפעל?
 — צו אַלע טייעל — צעבויזערט זיך דעם סוהר אויף מיר — דאָ איז אַ פּרוכטען-געוועלד און גישט קיין אינפאַרמאָנע-בוינדן!

היטלעריזם

אין איינער פון די היטלערישע צייטונגען האָט זיך די מעג בלוווען אזא ווייז:
 בערלין, געבען ביינאָכט איז אין רייכסטאָט אריינגעטראָגען געוואָרען אַ דרינגענער פאַרשלאַג פאַר'ן פאַרשלאַג האָבען געשטימט 315 דעם פּאַרטייען.
 די איבעריגע זענען שווער פּערזאָנלעך.

איהר געניש ביי די טאניפאקטוריסטען

מישט: זי מענען געהטען דעם דאָזיגען שפּאַך, ער איז זעהר אַ גוטער.
 קליענטקע: יאָ, אָבער כ'זויל פאַר אַ הע- כערען פרוי!
 מישט: גוט, כ'זועל רעדען מיט'ן שעה, אפּשר געט ער איהם רעכענען מייערש!

איז א האזשעניצער „האטער“

נאָכט: פאַניע האָטעליק, ס'איז דאָך אַ מאַ- סש וואַנצען אין בעט.
 האַטעליק: האָט איר דערפאַר ווייל דאָס בעט איז אַ סאַפּעלעס. עס איז אויסגעריכענט אויף צוויי פּערזאָן.

פון אונזערע „אינטעלי- גענטען“

אַ וואַרשאַווער פּונם פּאָדערט קיין ארץ-ישראל. פון דער שיה שרייבט ער אַ פּרייז צו זייגעס אַ בעקאָנטען.
 „ענש-שולדיגט וואָס איר שרייבט מיט אזוי פיל פּעלערען. וואָס זאָל איר טוהן. אז די שיה שפּאַ- קעלט זיך?“

א געשפּרעך

— האָסטו דיר געקויפּט, זעה איר, אַ גייעם אויפּאָ?
 — יאָ, כ'בין געבען אריינגעלאָגען אין גע- שעפט פון אויספאַרשטעלען מעלעפּאָניען און פּער- שמעקעס האָר צליון, אן עס האָט מיר גישט גע- פאַסט אוועקגעווען און גאָרנישט קויפּען!

צי וועט ראדאם עקספארטירן סחורות מיין סאוועט-רוסלאנד?

(אין שייכות מיטן ארויפפאהר פון אינדוסטריע-און האנדעלס-דעלעגאציע)

ספערען מיט אונזערע שייך-אויסארבייטונגען אין צוזאמענהאנג דערמיט איז ענטשטאנען אין ראדאם אן ארגאניזירונגס-קאמיטעט פאר א קונפטיגען לעדער-און שייך עקספארט-פער-באנד.

עס איז נאר צום בעדויערען, וואס אין דער דאזיקער דעלעגאציע געהט נישט אריין אויך א פארשטעהער פון די ראדאמער יודי-שע שייך-פאבריקאנטען, וועלכע בילדען דאך אן איבערוויגענדע מעהרהייט פון דער דאזי-גער בראנזשע, און וועלכער וואלט אויף דעם געביט געווען דער ריכטיגער מאן אויפ'ן ריכטיגען ארט און געקאנט לטובת דעם ענין פיל לייסטען.

מיר וועלען זיך נאך צו דעם דאזיקען וויכטיגען ענין אומקערען.

קרייז. די דעלעגאציע וועט אונטערנעמען שריט צו געווינען דעם סאוועטישען האנדעלס-מארק פאר פוילישע אינדוסטריע-אויס-ארבייטונגען, וואס אנבעלאנגט דער שטאט ראדאם, וועט דער אויבענדערמאנטער ראדא-מער פארשטעהער זיך בעמיהען צו פערמיטלען טערעסירען די דארטיגע ווירטשאפטליכע

די נאנטסטע טעג ארויספאהרען קיין סאוועט-רוסלאנד, אין הסכם מיט דער בעשטי-מוג פון מאסגעבענדע רעגירונגס-ארגאנען, א האנדעלס-און אינדוסטריע-דעלעגאציע, אין וועלכער עס געהט אויך אריין א פארשטעהער פון דער ראדאמער אינדוסטריע, ה' אינזש. לוציאן וולאטשקאווסקי, דירעקטאר פון פאבריקאנטען-געזעלשאפט אויפ'ן ראדאמער

מיט א פאר חדשים צוריק איז ענטשטאנען אין די פוילישע ווירטשאפטליכע ספערען א געדאנק צו ארגאניזירען אן אויס-פלוג קיין סאוועט-רוסלאנד, כדי צו שטודירען אויפ'ן ארט די עקספארט-מעגליכקייטען פון דער פוילישער אינדוסטריע אויפ'ן סאוועט-רוסלאנד אבער אן אויספלוג, וועט אין

געשיכט א האמאניק דעם אלטען זיידען פון 90 יאהר און פערחתמעט אלע זאכען

האט אויפגערווערט די גאנצע יודישע עפענ-טליכע מיינונג אין ראדאם און ארויסגעוועפן ביי אלע בעקאנטע פערדרוס און עמ-פערונג.

דעלעגאציע איבערלעבטע מענשען? צי איז ריכטיג אזא מין האנדלונג געגען אן אייגענעם זיידען, א יוד א תלמיד חכם, א מופלג א זקן פון 90 יאהר און צי ברויך די דאזיקע האנדלונג עפענטליך נישט געטאדעלט ווערען. דער דאזיקער סקאנדאליעזער פאקט

דאס יודישע וועלטלעך אין ראדאם קאכט איצט מיט א געשיכטע, וואס האט זיך די וואך פערלאפען אין דער שטאט.

ביים היגען אנגעוועהענעם יוד, בעקאנט א. נ. „דער מופלג“, איז געשטארבען א טאכטער, נאך וועלכער עס איז איבערנעבלעבען א ירושה אין געלד, ווערטפולע הפצים און שטוב-זאכען. נישט געקוקט דערויף, וואס א טייל פון דער ירושה האט דער פאטער פון דער געשטארבענער איבערגעגעבען די איי-ניקלעך, האבען די לעצטע זיך דערמיט נישט בענגונגען און א טאג פאר'ן אוועקפאהרען פון אלטען זיידען צו זיינס א זון, האבען זיי איהם געשיקט א קאמארניק, וועלכער האט פערשריבען און פערחתמעט אלע שטוב-זאכען, אפילו דאס בעטגעוואנד מיט קוך-געשיר, אזוי, אז דער אלטער זיידע האט נישט געהאט, זייענדיג נאך א טאג אין ראדאם, זאגאר אויף וואס צו שלאפען.

עס וואלט, אלואו, זעהר אינטערעסאנט געווען צו וויסען, צי אזוי פיהרען זיך קולטור-געזעלשאפט.

Kino „APOLLO“
wyświetla wielkie arcydzieło p. t.
Adjutant jego Wysokości
z Vlastą Burjanem
Ceny wszystkich miejsc — za wyjątkiem łóż — **49 gr.**

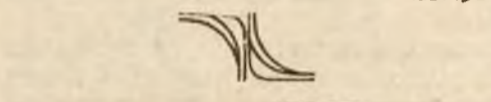
M. KLAHR
RADOM, WAŁOWA Nr. 17
Skład szkła okiennego i taflowego poleca Sz. Klijehteli najlepsze gatlunki po cenach najniższych,

Pijcie śmietankę „SIGALINA“
polecona przez największe sławy lekarskie.

קינא-רעפערטואר
זיין האהייטס אדיוטאנט APOLLO
דאס בערג-מיידעל CORSO

אפטייק-דיזשור
היינטיגע נאכט דיזשורירט די אפטייק פרוזשניצקי, ושעראמסקי

אבאנרס דעם „ראדאמער עקספרעס“

פון געריכט'ס-זאך

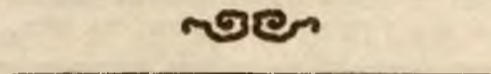
צוויי דייטשע פויערים פאר'ן ראדאמער קרייז-געריכט

די בעשולדיגטע האבען זיך פערענט-פערט, דאס זיי האבען נישט געוואוסט, אז מען מוז אין פאל פון צונעמען א הויז מעל-דען אין דער גמינע.

נעכטען זענען געזעסען אויף דער בע-שולדיגונגס-באנק פון ראדאמער קרייז-גע-ריכט צוויי דייטשע קאלאניסטען פון דארף ראזשיאווא, גמינע גורא פולאחסקא באטליב הונד און זיין זון אלעקסיוס.

בעשולדיגט האט פראקוראר דאטקיע-וויטש, דאס געריכט האט אין דער פערזאן פון ריכטער ראדוואן, פער'משפט דעם אלטען הונד אויף 6 חדשים און דעם יונגען — אויף 8 חדשים תפיסה און אפגעלעגט דאס אויס-פיהרען פון ארטייל אויף 2 יאהר.

דער בעשולדיגונגס-אקט ווארפט זיי פאר, דאס זיי האבען צונומען אן אלטע גע-ביידע, נישט רעכענענדיג זיך מיט די פער-פליכטענדע בוי-פארשריפטען, צוליב וואס די געביידע איז פלוצלינג אייגעפאלען און צו-געדריקט דעם 10-יעהריגען מאריאן קאזאק, וואלכער איז געבליבען טויט אויפ'ן ארט.

פון דער רעדאקציע

הערץ אין נומער 14 פון 6/IX, ווילען מיר פעסטשטעלען איין אונפיקטליכקייט: אז אין קינא-דירעקציע „אפאלא“ איז ה' הערץ נישט געווען פערזענליך, נור זיין מיטארבייטער, וועלכער האט צוגערעדט די דירעקציע נישט צו געבען קיין אאנאטען פאר אונזער צייטונג.

אין צוזאמענהאנג מיט אונזער ענטפער, וואס מיר האבען געגעבען דעם ה' מאיר

דעם דערמאנטען מיטארבייטער האט אויפגענומען א מיטאיינעטימער פון קינא וועלכער קען דעם ה' הערץ נישט פערזענליך, אזוי ארום, וועט די טאקטלאזיגקייט און מיאוסע האנדלונג פון ה' הערץ געפונען די געהעריגע אפשצונג אין דער יודישער גע-זעלשאפט, ווייל דעם דערמאנטען מיטארביי-טער האט געשיקט ה' הערץ זעלבסט.

ABRAM ZAJDMAN
malarz
RADOM, ul. Żeromskiego Nr. 26

מאכט בעקאנט, אז זיין וואהנונג איז איבער-געטראגען געווארען פון נאוואגראדזקא 14 אויף זשעראמסקיעגא 26 נעמט-אן פערשידענארטיגע מאלעריי-ארבייטען ווי אויך אלעמען. סאלידע אויספיהרונג קאנקורענץ-פרייען!

PRACOWNIA
ubiorów damskich i futer
LEON WULC
Radom, Moniuszki Nr. 16

נעמט אן בעשטעלונגען פון אייגענע און אן-פערטרויעט מאטעריאלען אין פוטער. פיליג, גיכע אויספערטיגונג, סאלידע בעהאנדלונג לעצטע פארזייער און וויענער מאדעלען אויפ'ן הערבסט-ווינטער-סעזאן 1933-34

אמבעסטען
וואשט און פארבט די כעמישע פראלניע
M. CICHÓN
רוויינסקא 23, זשעראמסקי 27, סלאוואצקי 25 פרובירט און איבערצייגט אייך!

פוילישע רייזע ביורא
„ארביס“ - „ORBIS“
אבטיילונג ראדאם, זשעראמסקי 25
ערלעדיגט אלעראיי רייזע ענינים. בחינמ'דיגע אויספיהרליכע אינ-פארמאציעס. בילעטן ווערען פערקויפט גענוי לויט דעם באהן טא-ריף אין זענען גילטיג אויף 7 טעג פארויס. פערקויפט אלערליי הנחה-בילעטען. ערלעדיגט אויסלענדישע וויזעס. ארגאניזירט אויספלוגען מיט א באהן-הנחה פון 33 1/3% ביז 66 2/3%
געדענק אז דורך „ארביס“ פאהרסטו אמפליגסטען און אמבעקוועמסטן.

טעאטער „ראדאמער“ טעאטער
פרייען פון 50 גר. 2 פארשטעלונגען פון דער טאנצענדיגער, זינגענדיגער זאפעלדיגער, שפרינגענדיגער ארטיסטקע
פרייען פון 50 גר. 2 פארשטעלונגען פון דער טאנצענדיגער, זינגענדיגער זאפעלדיגער, שפרינגענדיגער ארטיסטקע
רייניגא צוקער
צוזאמען מיט'ן בעקאנטען ארטיסט מיכאל קליין
פרייטאג דעם 8 ד.ח. 9 אוי. שבת דעם 9-טען סעפטעמבער ווערט געשפילט
די **אמעדיאנער רביצין** אויפגעפיהרט פון ק. צימבאליסט
אנסאמבל (לויט'ן א"ב) פרויען: גאווא-וואי, יאקובאוויטש צוקער, ראנצווייג מענער: לאטאוויטש, פאלאנסקי, צימבאליסט, קליין, אייגענא מוזיק אונטער דער לייטונג פון ש. בלוטשטיין.
בילעטען פון 50 גר. צו בעקומען ביי ה' צווייגאפזי, לובלינער 9